

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

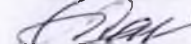
Відокремлений структурний підрозділ
«Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»

Циклова комісія обліково-фінансових дисциплін

«Затверджую»

Заступник директора

з навчальної роботи

 Т. КОНКІНА

«01» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші та кредит

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

2025 – 2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки фахового молодшого бакалавра

галузі знань 07 Управління та адміністрування

спеціальностей 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу
Протокол № 1 від 31 » серпня 2023 р.

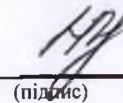
Мова навчання: українська

Розробник: Різуненко Тетяна Петрівна, викладач обліково-фінансових дисциплін
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії
обліково-фінансових дисциплін

Протокол № 2 від «01» 09 2025 р.

Голова циклової комісії обліково-фінансових дисциплін

(підпис)

Наталія СЛЄПЦОВА

(ім'я та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальності, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;">Галузь знань 07 Управління (шифр і назва) та адміністрування</p> <p>Спеціальність (професійне спрямування): 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</p>	Обов’язкова, що формує спеціальні компетентності
Модулів – 4		Рік підготовки
		3-й на основі БСО
		Семестр 1
Загальна кількість годин – 90	<p style="text-align: center;">Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр</p>	Лекції 36 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійна роботи студентів – 1 год.		Практичні 16 год.
		Семінарські 8 год.
		Самостійна робота 30 год.
		Засоби оцінювання: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%) для денної форми навчання – 60:30

2. Мета навчальної дисципліни та результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Гроші та кредит»: формування системи базових знань з теорії і практики використання грошей, а також їх впливу на процес відтворення в умовах ринкової економіки; опанування методами аналізу й оцінювання грошово-кредитних відносин у сучасних умовах.

Завдання навчальної дисципліни «Гроші та кредит»: формування чіткого розуміння еволюції теорії грошей і кредиту, грошових систем та грошових реформ; засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку; розуміння теоретичних підходів до сутності сучасних грошей, валюти та валютного курсу, кредиту, позичкового капіталу та процента.

Предметом навчальної дисципліни «Гроші та кредит» є гроші, їх сутність, функції у ринковій економіці; грошовий обіг та грошові системи; сутність кредиту та кредитної системи; грошово-кредитні та валютні відносини.

Міждисциплінарні зв'язки: «Політична економіка», «Економіка підприємства», «Вступ до спеціальності». Знання, здобуті при вивченні навчальної дисципліни «Гроші та кредит», застосовуються під час вивчення навчальних дисципліни «Бухгалтерський облік і звітність в комерційних банках», «Банківські операції», «Страхові послуги».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Гроші та кредит» здобувачі фахової передвищої освіти **повинні:**

– **знати:**

- функції грошей та їх еволюцію;
- сутність грошей, інфляції та її видів, валютного ринку та валютної системи, категорії «кредит»;
- поняття грошових розрахунків та їх форм, грошового та фінансового ринків, грошової системи та її складових частин;
- види кредитів за основними їх характеристиками та метою використання;
- основи побудови банківської системи;
- сутність фінансових посередників, комерційного банку;
- основні особливості функціонування центральних банків;

– **вміти:**

- використовувати основні законодавчі та нормативні акти, що регламентують порядок формування та регулювання грошово-кредитної політики держави;
- розмежовувати сутності та сфери дії готівкових та безготівкових розрахунків;
- аналізувати структуру фінансового та грошового ринків;
- розрізняти види грошових систем;
- проводити розрахунки з визначення рівня інфляції та її впливу;
- аналізувати швидкість обігу грошей, ефективність роботи комерційних банків;
- визначати курс і котирування валют;

– проводити розрахунок відсоткової ставки та аналізувати її складові.

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи й страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
Спеціальні компетентності (СК)	СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства. СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури. СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин. СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування
Результати навчання (РН)	РН 03. Знати економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами. РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень. РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань. РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності. РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності. РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	Здобувач повно і глибоко знає економічні категорії та закони, чітко пояснює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує фінансові процеси; чітко орієнтується у законодавстві, правильно застосовує норми права у професійних ситуаціях; самостійно та правильно застосовує теоретичні знання для розв'язання професійних завдань; ефективно знаходить, аналізує та систематизує інформацію з різних джерел; самостійно й аргументовано розв'язує складні професійні задачі, пропонує оптимальні рішення; активно працює самостійно й у команді, демонструє ініціативність, гнучкість мислення, відкритість до нових знань.
4 (добре)	Здобувач добре знає основні категорії та закони, може пояснити більшість взаємозв'язків з незначними неточностями; загалом правильно застосовує законодавчі норми, допускає незначні неточності; застосовує знання з незначними помилками або за часткової допомоги викладача; правильно здійснює пошук, відбір та аналіз інформації; розв'язує складні задачі, але потребує часткових підказок; добре працює у команді та самостійно, проявляє інтерес до нових знань.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з дисципліни, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих; може застосувати знання лише у типових ситуаціях, виконує пошук інформації з труднощами, аналіз поверховий; Виконує роботу з частковою самостійністю, командна взаємодія обмежена.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни.

4. Програма навчальної дисципліни

1. СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Роль держави у творенні грошей.

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні гроші та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Сучасні кредитні засоби обігу.

Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економіку.

Функції грошей. Функція грошей як міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Масштаб цін. Функція грошей як засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Світові гроші.

Якісні властивості грошей: стабільність вартості, економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність і портативність. Роль грошей у ринковій економіці.

2. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВА МАСА

Грошовий обіг: суть і структура. Грошові платежі як складові грошового обігу. Сукупний грошовий обіг і обіг грошей у межах індивідуального капіталу.

Основні ринки та суб'єкти грошового обігу. Модель сукупного грошового обігу. Грошові потоки. Потоки ін'єкцій та потоки витрат. Механізм балансування грошових потоків.

Структура грошового обігу.

Грошова маса, що обслуговує грошовий обіг. Показники маси грошей, грошові агрегати, їхня характеристика. Грошова база.

Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та його чинники. Розрахунок швидкості обігу грошей. Механізм зміни маси грошей в обігу.

3. ГРОШОВИЙ РИНОК

Сутність грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти та інструменти грошового ринку.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.

Структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів.

Попит на гроші. Основні мотиви попиту на гроші: транзакційний мотив, мотив завбачливості, портфельний мотив. Фактори, що визначають параметри попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення пропозиції грошей. Механізм формування пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та

процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

4. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

Грошова система: суть та принципи організації. Елементи грошової системи та їх характеристика.

Основні типи грошових систем. Системи металевого та кредитного обігу.

Становлення й розвиток грошової системи України.

Методи та інструменти регулювання грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Характеристика грошових систем зарубіжних країн.

5. ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Суть, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Основні види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція.

Причини інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Вплив інфляції на розвиток виробництва.

Показники вимірювання інфляції. Регулювання інфляції. Взаємодія центрального банку та уряду у регулюванні інфляційних процесів.

Роль грошово-кредитної та фіскальної політики у стримуванні інфляційних процесів.

Суть і цілі грошових реформ. Стабільність грошової одиниці як основна мета грошової реформи. Роль грошових реформ у боротьбі з інфляцією. Класифікація грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

6. ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

Сутність валюти, призначення і сфера використання. Види валюти. Фактори та значення конвертованості валюти. Особливості валютних відносин.

Валютний ринок: суть і принципи функціонування. Валютні операції: суть, види, характеристика. Суб'єкти валютного ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Суть і види валютного курсу. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, інтервенція. Режим валютного курсу в Україні. Платіжний баланс.

Валютні системи: суть і структура. Види валютних систем. Елементи національної валютної системи. Структура валютної системи України.

7. КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ

Абстрактний та прикладний напрям у теорії грошей.

Класична кількісна теорія грошей. Еволюція кількісної теорії.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Кон'юнктурний варіант» теорії грошей М. Туган-Барановського.

Представники кембриджської школи та їх внесок у теорію грошей. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.

Сучасний монетаризм. Внесок М. Фрідмена в теорію грошей.
Внесок вітчизняних науковців у розвитку теорії грошей.

8. НЕОБХІДНІСТЬ І СУТНІСТЬ КРЕДИТУ

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин. Теорії кредиту.

Сутність кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту.

Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Позичковий капітал і кредит.

Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

Специфіка становлення кредитних відносин у зарубіжних країнах. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні.

9. ВИДИ, ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ КРЕДИТУ

Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки. Види кредиту.

Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування.

Позичковий процент. Сутність, види та вимірники процента. Процентна ставка. Функції та роль процента. Процент у банківській діяльності.

Роль кредиту у ринковій економіці: вплив кредиту на розширення виробництва, розвиток банківської системи, зовнішньоекономічної діяльності. Роль кредиту у грошовій сфері. Соціальна роль кредиту. Роль кредиту у розвитку економіки України.

Особливості розвитку кредитних відносин в Україні.

10. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

Сучасна система міжнародних валютно-кредитних організацій. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні. Світовий банк. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції

11. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕНТА

Економічна сутність процента та його функції. Методичні основи нарахування процентів..

12. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ

Сутність, призначення та основні види фінансового посередництва. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.

Банківська система. Поняття банківської системи, її цілі та функції. Принципи побудови банківської системи. Особливості побудови банківської

системи України.

Небанківські фінансово-кредитні установи. Основні напрями діяльності кредитно-фінансових установ. Види та характеристика основних видів небанківських фінансово-кредитних установ: страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних компаній та ін.

13. ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

Походження та еволюція центральних банків. Сутність, функції та основи організації центрального банку. Незалежний статус центрального банку, його значення та форми реалізації.

Операції центрального банку.

Національний банк України: завдання, функції та історія розвитку. Його структура та органи управління. Грошово-кредитна політика НБУ та банківський нагляд.

Особливості розвитку центральних банків зарубіжних країн.

14. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Походження та розвиток комерційних банків. Суть і роль комерційних банків у сучасній економіці. Класифікація комерційних банків. Функції комерційного банку.

Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Порядок створення банку, його реєстрація та ліцензування. Організаційна структура комерційного банку.

Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку.

Банківські послуги. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Інші види банківських послуг.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Банківські ризики. Особливості становлення і розвитку комерційних банків України.

15. НЕБАНКІВСЬКІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ІНСТИТУТИ

Класифікація небанківських фінансово-кредитних інститутів. Функції та особливості діяльності. Роль у фінансовій системі та економіці. Проблеми та перспективи розвитку.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	л	пр	сем.	с. р.	Усього
1	3	4	6	7	8
Модуль 1					
Тема 1. Сутність та функції грошей.	2	-	-	2	4
Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса.	4	2	-	2	8
Тема 3. Грошовий ринок.	2	2	2	2	8
Разом за модулем 1	8	4	2	6	20
Модуль 2					
Тема 4. Грошові системи.	2	-	-	2	4
Тема 5. Інфляція та грошові реформи.	4	2	-	2	8
Тема 6. Валютний ринок та валютні системи.	2	2	2	2	8
Разом за модулем 2	8	4	2	8	20
Модуль 3					
Тема 7. Кількісна теорія грошей.	-	-	-	2	2
Тема 8. Необхідність і сутність кредиту.	4	4	-	2	10
Тема 9. Види, функції та роль кредиту.	2	4	-	2	8
Тема 10. Міжнародні фінансово-кредитні відносини.	2	-	-	2	4
Тема 11. Теоретичні засади процента.	2	-	2	2	6
Разом за модулем 3	10	8	4	8	30
Модуль 4					
Тема 12. Фінансові посередники на грошовому ринку.	2	-	-	2	4
Тема 13. Центральні банки.	2	-	-	2	4
Тема 14. Комерційні банки.	4	-	-	2	6
Тема 15. Небанківські фінансово-кредитні інститути.	2	-	2	2	6
Разом за модулем 4	8	-	2	8	20
Усього годин	34	16	8	30	90

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Грошовий обіг і грошова маса.	2
2	Грошовий ринок.	2
3	Інфляція та грошові реформи.	2
4	Валютний ринок та валютні системи.	2
5	Необхідність і сутність кредиту	4
6	Види, функції та роль кредиту	4
	Разом	16

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та функції грошей. Грошовий обіг і грошова маса. Грошовий ринок.	2
2	Грошові системи. Інфляція та грошові реформи. Валютний ринок та валютні системи.	2
3	Кількісна теорія грошей. Необхідність і сутність кредиту. Види, функції та роль кредиту. Міжнародні фінансово-кредитні відносини. Теоретичні засади процента.	2
4	Фінансові посередники на грошовому ринку. Центральні банки. Комерційні банки. Небанківські фінансово-кредитні інститути.	2
	Разом	8

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та функції грошей.	2
2	Грошовий обіг і грошова маса.	2
3	Грошовий ринок.	2
4	Грошові системи.	2
5	Інфляція та грошові реформи.	2
6	Валютний ринок та валютні системи.	2
7	Кількісна теорія грошей.	2
8	Необхідність і сутність кредиту.	2
9	Види, функції та роль кредиту.	2
10	Міжнародні фінансово-кредитні відносини.	2
11	Теоретичні засади процента.	2
12	Фінансові посередники на грошовому ринку.	2
13	Центральні банки.	2
14	Комерційні банки.	2
15	Небанківські фінансово-кредитні інститути.	2
	Разом	30

9. Методи навчання

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Демонстрація
- Кейс-метод
- Вправи, практичні роботи
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

10. Методи контролю

- Усне опитування
- Письмовий контроль
- Практичний контроль
- Тестовий контроль
- Індивідуальна співбесіда
- Модульний контроль

11. Методичне забезпечення

- Підручники та навчальні посібники;
- конспекти лекцій;
- методичні вказівки та рекомендації до виконання практичних робіт;
- тестові завдання;
- ситуаційні завдання (кейси);
- каталоги ресурсів.

12. Рекомендована література

1. Аранчій В.І., Бойко Л.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 364 с.
2. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
3. Іванчук Н. В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
4. Михайловська І.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2020. 432 с.
5. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник / В. Ю. Світлична ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
6. Сисоєва Л.Ю. Гроші та кредит: в схемах та таблицях: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 245 с.

13. Інформаційні ресурси

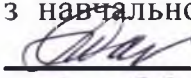
1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <https://ufin.com.ua/>
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org>
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Фінансовий гід. URL: <https://finguide.com.ua/>
8. Фінансовий портал. URL: <https://finance.ua>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»

Циклова комісія обліково-фінансових дисциплін

«Затверджую»
Заступник директора
з навчальної роботи
 Т. КОНКІНА
«01» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші та кредит

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

2025 – 2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки фахового молодшого бакалавра

галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальностей 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу
Протокол № 9 від «21» серпня 2024 р.

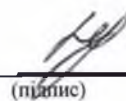
Мова навчання: українська

Розробник: Різуненко Тетяна Петрівна, викладач обліково-фінансових дисциплін
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії
обліково-фінансових дисциплін

Протокол № 2 від «01» 09 2025 р.

Голова циклової комісії обліково-фінансових дисциплін

(підпис)

Наталія СЛЄПЦОВА
(ім'я та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальності, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;">Галузь знань 07 Управління (шифр і назва) та адміністрування</p> <p>Спеціальність (професійне спрямування): 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</p>	Обов'язкова, що формує спеціальні компетентності
Модулів – 4		Рік підготовки
		2-й на основі ПЗСО
		Семестр 1
Загальна кількість годин – 90	<p style="text-align: center;">Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр</p>	Лекції 36 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійна роботи студентів – 1 год.		Практичні 16 год.
		Семінарські 8 год.
		Самостійна робота 30 год.
		Засоби оцінювання: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%) для денної форми навчання – 60:30

2. Мета навчальної дисципліни та результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Гроші та кредит»: формування системи базових знань з теорії і практики використання грошей, а також їх впливу на процес відтворення в умовах ринкової економіки; опанування методами аналізу й оцінювання грошово-кредитних відносин у сучасних умовах.

Завдання навчальної дисципліни «Гроші та кредит»: формування чіткого розуміння еволюції теорії грошей і кредиту, грошових систем та грошових реформ; засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку; розуміння теоретичних підходів до сутності сучасних грошей, валюти та валютного курсу, кредиту, позичкового капіталу та процента.

Предметом навчальної дисципліни «Гроші та кредит» є гроші, їх сутність, функції у ринковій економіці; грошовий обіг та грошові системи; сутність кредиту та кредитної системи; грошово-кредитні та валютні відносини.

Міждисциплінарні зв'язки: «Політична економіка», «Економіка підприємства», «Вступ до спеціальності». Знання, здобуті при вивченні навчальної дисципліни «Гроші та кредит», застосовуються під час вивчення навчальних дисципліни «Бухгалтерський облік і звітність в комерційних банках», «Банківські операції», «Страхові послуги».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Гроші та кредит» здобувачі фахової передвищої освіти **повинні:**

– **знати:**

- функції грошей та їх еволюцію;
- сутність грошей, інфляції та її видів, валютного ринку та валютної системи, категорії «кредит»;
- поняття грошових розрахунків та їх форм, грошового та фінансового ринків, грошової системи та її складових частин;
- види кредитів за основними їх характеристиками та метою використання;
- основи побудови банківської системи;
- сутність фінансових посередників, комерційного банку;
- основні особливості функціонування центральних банків;

– **вміти:**

- використовувати основні законодавчі та нормативні акти, що регламентують порядок формування та регулювання грошово-кредитної політики держави;
- розмежовувати сутності та сфери дії готівкових та безготівкових розрахунків;
- аналізувати структуру фінансового та грошового ринків;
- розрізняти види грошових систем;
- проводити розрахунки з визначення рівня інфляції та її впливу;
- аналізувати швидкість обігу грошей, ефективність роботи комерційних банків;
- визначати курс і котирування валют;

- проводити розрахунок відсоткової ставки та аналізувати її складові.

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
Спеціальні компетентності (СК)	СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства. СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури. СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин. СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування та фондового ринку
Результати навчання (РН)	РН 3. Знати економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами. РН 5. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень. РН 6. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань. РН 8. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності. РН 9. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності. РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	Здобувач повно і глибоко знає економічні категорії та закони, чітко пояснює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує фінансові процеси; чітко орієнтується у законодавстві, правильно застосовує норми права у професійних ситуаціях; самостійно та правильно застосовує теоретичні знання для розв'язання професійних завдань; ефективно знаходить, аналізує та систематизує інформацію з різних джерел; самостійно й аргументовано розв'язує складні професійні задачі, пропонує оптимальні рішення; активно працює самостійно й у команді, демонструє ініціативність, гнучкість мислення, відкритість до нових знань.
4 (добре)	Здобувач добре знає основні категорії та закони, може пояснити більшість взаємозв'язків з незначними неточностями; загалом правильно застосовує законодавчі норми, допускає незначні неточності; застосовує знання з незначними помилками або за часткової допомоги викладача; правильно здійснює пошук, відбір та аналіз інформації; розв'язує складні задачі, але потребує часткових підказок; добре працює у команді та самостійно, проявляє інтерес до нових знань.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з дисципліни, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих; може застосувати знання лише у типових ситуаціях, виконує пошук інформації з труднощами, аналіз поверховий; Виконує роботу з частковою самостійністю, командна взаємодія обмежена.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни.

4. Програма навчальної дисципліни

1. СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Роль держави у творенні грошей.

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні гроші та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Сучасні кредитні засоби обігу.

Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економіку.

Функції грошей. Функція грошей як міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Масштаб цін. Функція грошей як засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Світові гроші.

Якісні властивості грошей: стабільність вартості, економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність і портативність. Роль грошей у ринковій економіці.

2. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВА МАСА

Грошовий обіг: суть і структура. Грошові платежі як складові грошового обігу. Сукупний грошовий обіг і обіг грошей у межах індивідуального капіталу.

Основні ринки та суб'єкти грошового обігу. Модель сукупного грошового обігу. Грошові потоки. Потоки ін'єкцій та потоки витрат. Механізм балансування грошових потоків.

Структура грошового обігу.

Грошова маса, що обслуговує грошовий обіг. Показники маси грошей, грошові агрегати, їхня характеристика. Грошова база.

Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та його чинники. Розрахунок швидкості обігу грошей. Механізм зміни маси грошей в обігу.

3. ГРОШОВИЙ РИНОК

Сутність грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти та інструменти грошового ринку.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.

Структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів.

Попит на гроші. Основні мотиви попиту на гроші: транзакційний мотив, мотив завбачливості, портфельний мотив. Фактори, що визначають параметри попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення пропозиції грошей. Механізм формування пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та

процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

4. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

Грошова система: суть та принципи організації. Елементи грошової системи та їх характеристика.

Основні типи грошових систем. Системи металевого та кредитного обігу.

Становлення й розвиток грошової системи України.

Методи та інструменти регулювання грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Характеристика грошових систем зарубіжних країн.

5. ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Суть, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Основні види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція.

Причини інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Вплив інфляції на розвиток виробництва.

Показники вимірювання інфляції. Регулювання інфляції. Взаємодія центрального банку та уряду у регулюванні інфляційних процесів.

Роль грошово-кредитної та фіскальної політики у стримуванні інфляційних процесів.

Суть і цілі грошових реформ. Стабільність грошової одиниці як основна мета грошової реформи. Роль грошових реформ у боротьбі з інфляцією. Класифікація грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

6. ВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

Сутність валюти, призначення і сфера використання. Види валюти. Фактори та значення конвертованості валюти. Особливості валютних відносин.

Валютний ринок: суть і принципи функціонування. Валютні операції: суть, види, характеристика. Суб'єкти валютного ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Суть і види валютного курсу. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, інтервенція. Режим валютного курсу в Україні. Платіжний баланс.

Валютні системи: суть і структура. Види валютних систем. Елементи національної валютної системи. Структура валютної системи України.

7. КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ

Абстрактний та прикладний напрям у теорії грошей.

Класична кількісна теорія грошей. Еволюція кількісної теорії.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Кон'юнктурний варіант» теорії грошей М. Туган-Барановського.

Представники кембриджської школи та їх внесок у теорію грошей. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.

Сучасний монетаризм. Внесок М. Фрідмена в теорію грошей.
Внесок вітчизняних науковців у розвитку теорії грошей.

8. НЕОБХІДНІСТЬ І СУТНІСТЬ КРЕДИТУ

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин. Теорії кредиту.

Сутність кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту.

Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Позичковий капітал і кредит.

Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

Специфіка становлення кредитних відносин у зарубіжних країнах. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні.

9. ВИДИ, ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ КРЕДИТУ

Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки. Види кредиту.

Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування.

Позичковий процент. Сутність, види та вимірники процента. Процентна ставка. Функції та роль процента. Процент у банківській діяльності.

Роль кредиту у ринковій економіці: вплив кредиту на розширення виробництва, розвиток банківської системи, зовнішньоекономічної діяльності. Роль кредиту у грошовій сфері. Соціальна роль кредиту. Роль кредиту у розвитку економіки України.

Особливості розвитку кредитних відносин в Україні.

10. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

Сучасна система міжнародних валютно-кредитних організацій. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні. Світовий банк. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції

11. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕНТА

Економічна сутність процента та його функції. Методичні основи нарахування процентів..

12. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ

Сутність, призначення та основні види фінансового посередництва. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.

Банківська система. Поняття банківської системи, її цілі та функції. Принципи побудови банківської системи. Особливості побудови банківської

системи України.

Небанківські фінансово-кредитні установи. Основні напрями діяльності кредитно-фінансових установ. Види та характеристика основних видів небанківських фінансово-кредитних установ: страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних компаній та ін.

13. ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

Походження та еволюція центральних банків. Сутність, функції та основи організації центрального банку. Незалежний статус центрального банку, його значення та форми реалізації.

Операції центрального банку.

Національний банк України: завдання, функції та історія розвитку. Його структура та органи управління. Грошово-кредитна політика НБУ та банківський нагляд.

Особливості розвитку центральних банків зарубіжних країн.

14. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Походження та розвиток комерційних банків. Суть і роль комерційних банків у сучасній економіці. Класифікація комерційних банків. Функції комерційного банку.

Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Порядок створення банку, його реєстрація та ліцензування. Організаційна структура комерційного банку.

Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку.

Банківські послуги. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Інші види банківських послуг.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Банківські ризики. Особливості становлення і розвитку комерційних банків України.

15. НЕБАНКІВСЬКІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ІНСТИТУТИ

Класифікація небанківських фінансово-кредитних інститутів. Функції та особливості діяльності. Роль у фінансовій системі та економіці. Проблеми та перспективи розвитку.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	л	пр	сем.	с. р.	Усього
1	3	4	6	7	8
Модуль 1					
Тема 1. Сутність та функції грошей.	2	-	-	2	4
Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса.	4	2	-	2	8
Тема 3. Грошовий ринок.	2	2	2	2	8
Разом за модулем 1	8	4	2	6	20
Модуль 2					
Тема 4. Грошові системи.	2	-	-	2	4
Тема 5. Інфляція та грошові реформи.	4	2	-	2	8
Тема 6. Валютний ринок та валютні системи.	2	2	2	2	8
Разом за модулем 2	8	4	2	8	20
Модуль 3					
Тема 7. Кількісна теорія грошей.	-	-	-	2	2
Тема 8. Необхідність і сутність кредиту.	4	4	-	2	10
Тема 9. Види, функції та роль кредиту.	2	4	-	2	8
Тема 10. Міжнародні фінансово-кредитні відносини.	2	-	-	2	4
Тема 11. Теоретичні засади процента.	2	-	2	2	6
Разом за модулем 3	10	8	4	8	30
Модуль 4					
Тема 12. Фінансові посередники на грошовому ринку.	2	-	-	2	4
Тема 13. Центральні банки.	2	-	-	2	4
Тема 14. Комерційні банки.	4	-	-	2	6
Тема 15. Небанківські фінансово-кредитні інститути.	2	-	2	2	6
Разом за модулем 4	10	-	2	8	20
Усього годин	36	16	8	30	90

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Грошовий обіг і грошова маса.	2
2	Грошовий ринок.	2
3	Інфляція та грошові реформи.	2
4	Валютний ринок та валютні системи.	2
5	Необхідність і сутність кредиту	4
6	Види, функції та роль кредиту	4
	Разом	16

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та функції грошей. Грошовий обіг і грошова маса. Грошовий ринок.	2
2	Грошові системи. Інфляція та грошові реформи. Валютний ринок та валютні системи.	2
3	Кількісна теорія грошей. Необхідність і сутність кредиту. Види, функції та роль кредиту. Міжнародні фінансово-кредитні відносини. Теоретичні засади процента.	2
4	Фінансові посередники на грошовому ринку. Центральні банки. Комерційні банки. Небанківські фінансово-кредитні інститути.	2
	Разом	8

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та функції грошей.	2
2	Грошовий обіг і грошова маса.	2
3	Грошовий ринок.	2
4	Грошові системи.	2
5	Інфляція та грошові реформи.	2
6	Валютний ринок та валютні системи.	2
7	Кількісна теорія грошей.	2
8	Необхідність і сутність кредиту.	2
9	Види, функції та роль кредиту.	2
10	Міжнародні фінансово-кредитні відносини.	2
11	Теоретичні засади процента.	2
12	Фінансові посередники на грошовому ринку.	2
13	Центральні банки.	2
14	Комерційні банки.	2
15	Небанківські фінансово-кредитні інститути.	2
	Разом	30

9. Методи навчання

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Демонстрація
- Кейс-метод
- Вправи, практичні роботи
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

10. Методи контролю

- Усне опитування
- Письмовий контроль
- Практичний контроль
- Тестовий контроль
- Індивідуальна співбесіда
- Модульний контроль

11. Методичне забезпечення

- Підручники та навчальні посібники;
- конспекти лекцій;
- методичні вказівки та рекомендації до виконання практичних робіт;
- тестові завдання;
- ситуаційні завдання (кейси);
- каталоги ресурсів.

12. Рекомендована література

1. Аранчій В.І., Бойко Л.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2021. 364 с.
2. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
3. Іванчук Н. В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
4. Михайловська І.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2020. 432 с.
5. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник / В. Ю. Світлична ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.
6. Сисоєва Л.Ю. Гроші та кредит: в схемах та таблицях: навчальний посібник. К.: «Патерик», 2021. 245 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <https://ufin.com.ua/>
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org>
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Фінансовий гід. URL: <https://finguide.com.ua/>
8. Фінансовий портал. URL: <https://finance.ua>